

Karoline Marie Hjertaas Johnsen, Cecilie Westby
Lohse, Lotte Ludvigsen og Ida Elise Rosvold

En studie av konstruert handling og avbildende tegn i spontan og planlagt fortelling

A study of constructed action and depicting signs in spontaneous and prepared discourse

Bacheloroppgave i Bachelor i tegnspråk og tolking
Veileder: Guri Amundsen og Lindsay Ferrara

Karoline Marie Hjertaas Johnsen, Cecilie Westby
Lohse, Lotte Ludvigsen og Ida Elise Rosvold

En studie av konstruert handling og avbildende tegn i spontan og planlagt fortelling

A study of constructed action and depicting signs in spontaneous and

Bacheloroppgave i Bachelor i tegnspråk og tolking
Veileder: Guri Amundsen og Lindsay Ferrara
Januar 2019

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Det humanistiske fakultet
Institutt for språk og litteratur

NTNU

Kunnskap for en bedre verden

Innholdsfortegnelse

Oversikt over figurer	3
1 Innledning	6
1.1 Bakgrunn	6
1.2 Problemstilling og avgrensning	6
1.3 Oppgavens disposisjon	7
2 Teori	7
2.1 Formell/uformell stil	7
2.2 <i>Mental Space</i> og <i>Real Space</i>	8
2.3 Avbildninger	9
2.4 Avbildende tegn	9
2.5 Konstruert handling	9
2.5.1 Konstruert dialog	11
2.6 Variasjoner i språk	11
2.7 Tidligere forskning	13
2.7.1 Avbildende tegn	13
2.7.2 Konstruert handling	14
3 Metode	15
3.1 Eventuelle feilkilder	17
4 Funn	17
4.1 Konstruert handling og avbildende tegn	17
4.2 Avbildende tegn	18
4.3 Konstruert handling	21
4.3.1 Konstruert dialog	26
5. Drøfting	29
5.1 Avbildende tegn	29
5.2 Konstruert handling	32
5.2.1 Konstruert dialog	34
5.3 Tidligere forskning	37
5.3.1 Konstruert handling	37
5.3.2 Avbildende tegn	38
5.4 Variasjon i språkbruk	39
5.4.1 Spontan fortelling	40
5.4.2 Planlagt fortelling	41

5.4.3 Individuelle variasjoner	42
6 Avslutning	43
Litteraturliste.....	46

Oversikt over figurer

Side 13: *Figur 1: “Table 10 distribution of fully, partly, and non-lexical signs across the conversation and narrative data” (Ferrara 2012, s. 144). Vi har fremhevet tallene som er relevant for vår studie.*

Side 14: *Figur 2: “Table 5 Total use of constructed action as represented by individual tokens and (proportion of total)” (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 171).*

Side 14: *Figur 3: “Table 6 Total use of constructed action by degree as represented by individual tokens and (proportion of total)” (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 171).*

Side 16: *Figur 4: Eksempel på annotasjon av konstruert handling og avbildende tegn.*

Side 18: *Figur 5: Fordeling av konstruert handling og avbildende tegn.*

Side 18: *Figur 6: Prosentvis fordeling av avbildende tegn.*

Side 19: *Figur 7: Eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling (KOK_MusIBilen_2014, 00:00:23.880-00:00:24.550).*

Side 19: *Figur 8: Eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling (IR_FeilReiseTilStavanger_2014, 00:01:15.560-00:01:16.980).*

Side 20: *Figur 9: Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-OO1, 00:06:10.274-00:06:11.080).*

Side 20: *Figur 10: Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-OO1, 00:10:00.825-00:10:02.625).*

Side 21: *Figur 11: Individuell fordeling av avbildende tegn i planlagt fortelling.*

Side 21: *Figur 12: Individuell fordeling av avbildende tegn i spontan fortelling.*

Side 21: *Figur 13: Prosentvis fordeling av konstruert handling.*

Side 22: *Figur 14: Eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling (KH_HerrerDamer, 00:00:21.565-00:00:22.945).*

Side 23: *Figur 15: Antall tilfeller av de ulike typene i konstruert handling.*

Side 23: *Figur 16: Prosentvis fordeling av type konstruert handling i planlagt og spontan fortelling.*

Side 24: *Figur 17: Prosentvis fordeling av type konstruert handling i planlagt fortelling.*

Side 24: *Figur 18: Prosentvis fordeling av type konstruert handling i spontan fortelling.*

Side 24: *Figur 19: Eksempel på konstruert handling i planlagt fortelling
(HG_LitairenWCKø_2014, 00:01:03.870-00:01:05.350).*

Side 25: *Figur 20: Eksempel på redusert konstruert handling i spontan fortelling (P-OO1,
00:22:57.080-00:22:57.435).*

Side 26: *Figur 21: Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i
planlagt fortelling.*

Side 26: *Figur 22: Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i spontan
fortelling.*

Side 27: *Figur 23: Antall tilfeller av konstruert dialog og konstruert handling.*

Side 27: *Figur 24: Antall tilfeller av konstruert dialog.*

Side 28: *Figur 25: Antall tilfeller av hel og redusert konstruert handling med dialog.*

Side 28: *Figur 26: Eksempel på hel konstruert dialog i spontan fortelling (P-OO1,
00:19:05.477-00:19:06.137).*

Side 29: *Figur 27: Eksempel på redusert konstruert dialog i planlagt fortelling
(IR_FeilReiseTilStavanger_2014, 00:01:28.850-00:01:32.390).*

Side 30: *Figur 28 (Figur 9): Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-OO1,
00:06:10.274-00:06:11.080).*

Side 31: *Figur 29: Eksempel fra videoopptak av spontan fortelling (P-OO1, 00:06:11.109-
00:06:11.555).*

Side 31: *Figur 30: Annotasjon av avbildende tegn og konstruert handling, tilhørende figur 29.*

Side 32: *Figur 31 (figur 19): Eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling
(HG_LitairenWCKø_2014, 00:01:03.870-00:01:05.350).*

Side 33: *Figur 32 (figur 20): Eksempel på redusert konstruert handling i spontan fortelling
(P-OO1, 00:22:57.080-00:22:57.435).*

Side 34: *Figur 33 (figur 26): Eksempel på hel konstruert dialog i spontan fortelling (P-001, 00:19:05.477-00:19:06.137).*

Side 35: *Figur 34: Eksempel på konstruert handling i planlagt fortelling (SM_HÅKjøpeBrennevin_2014, 00:01:50.532-00:01:54.116).*

Side 35: *Figur 35: Annotasjon av full konstruert dialog, tilhørende figur 34.*

Side 36: *Figur 36: Annotasjon av full konstruert handling og full konstruert dialog, tilhørende figur 34.*

Side 36: *Figur 37: Annotasjon av full konstruert handling, tilhørende figur 34.*

Side 36: *Figur 38: Annotasjon av redusert konstruert handling, tilhørende figur 34.*

Side 40: *Figur 39 (figur 22): Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i spontan fortelling.*

Side 41: *Figur 40 (figur 12): Individuell fordeling av avbildende tegn i spontan fortelling.*

Side 41: *Figur 41 (figur 21): Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i planlagt fortelling.*

Side 42: *Figur 42 (figur 11): Individuell fordeling av avbildende tegn i planlagt fortelling.*

1 Innledning

I vår studie presenterer vi tilfeller ved bruk av avbildende tegn og konstruert handling i planlagt og spontan fortelling. Vi fokuserer på antall avbildende tegn og antall tilfeller av de forskjellige typene konstruert handling, samt konstruert dialog. I tillegg til å sammenligne dette med tidligere forskning, legges det også fram grunner til hvorfor utfallet muligens har blitt som det har blitt.

1.1 Bakgrunn

Avbildende tegn og konstruert handling er typer avbildninger som er strategier som brukes i tegnspråk (Bø m. fl., 2018, s. 71). Vi ønsker å lære mer om hvordan disse avbildningene brukes i fortellinger på tegnspråk, og om det er forskjell på hyppighet og hvordan det brukes om fortellingen er planlagt eller spontan.

I løpet av tolkeutdanningen får vi trening i hvordan vi skal bruke avbildende tegn og konstruert handling. Ved å forske på hvordan erfarne tegnspråkbrukere benytter seg av disse strategiene, bidrar vi til å skape en ressurs vi kan bruke for å videreutvikle våre ferdigheter.

I forkant av arbeidet med denne oppgaven forventet vi å finne flere tilfeller av konstruert handling og avbildende tegn i planlagt enn spontan fortelling. Dette fordi vi ser for oss at det ved en planlagt fortelling er mulig å forberede hvilke strategier som egner seg å ta i bruk.

1.2 Problemstilling og avgrensning

Med utgangspunkt i dette har vi utarbeidet følgende problemstilling:

Hvor ofte og hvordan brukes avbildende tegn og konstruert handling i spontan fortelling sammenlignet med planlagt fortelling?

Vi ønsker å se på de forskjellige typene konstruert handling, samt konstruert dialog, mens vi ikke har gått detaljert inn på hvilke typer håndformer de avbildende tegnene har. For å se hvordan strategiene brukes i de ulike situasjonene, vil vi trekke inn ulike variasjoner i språk som mulige påvirkningsfaktorer samt se paralleller med tidligere forskning.

1.3 Oppgavens disposisjon

Innledningsvis har vi beskrevet bakgrunnen der vi kort begrunner valg av tema, etterfulgt av problemstillingen. I kapittel 2 legger vi frem relevant teori knyttet til vår studie om konstruert handling og avbildende tegn. Videre i kapittel 3 presenterer vi vårt datamateriale i en metodedel der vi forklarer oppgavens utførelse, hvordan vi har analysert datamaterialet og hvilket program vi har brukt under denne prosessen. Deretter, i kapittel 4, presenterer vi våre funn, og viser tabeller og diagrammer av antall konstruert handling og avbildende tegn, samt typene av konstruert handling, og konstruert dialog. I dette kapitlet er det også flere eksempler med figurer på de ulike funnene. I kapittel 5 trekker drøfter vi eksempler på funnene våre, og inkluderer tidligere forskning, språklige og individuelle variasjoner. Vi viser også andre mulige annotasjoner til eksempler fra våre funn. Disse diskuteres om hverandre, og vi kommer til slutt med et grunnlag til hvorfor vi har kommet fram til valg av annotasjon. I siste delen av oppgaven trekker vi konklusjon, etterfulgt av et kort avsnitt om hva vi mener kunne blitt forsket mer på.

2 Teori

I dette kapitlet vil vi legge frem relevant teori knyttet til vår studie om konstruert handling og avbildende tegn. Vi legger vekt på teori om formell/uformell stil, *mental space* og *real space*, avbildninger, avbildende tegn, konstruert handling og konstruert dialog, variasjoner i språk og tidligere forskning.

2.1 Formell/uformell stil

Svennevig (2009, s. 261) sier at “scenen” for språkbruken er grunnlaget for å skille mellom en formell og en uformell stil. Videre forklarer han at “*En formell stil er primært forbundet med normer for språkbruk i ulike institusjonelle sammenhenger, mens en uformell stil hører hjemme i privatsfæren.*” (Svennevig, 2009, s. 261). I vår studie ser vi på bruken av avbildende tegn og konstruert handling i to ulike situasjoner. Den ene er en samtale mellom tre kvinner der de “spontant” forteller, hvilket med grunnlag i beskrivelsene over kan regnes som en uformell situasjon. Den andre situasjonen er en sammenkomst der det fortelles vitser fra et slags podium. Selv om vitser gjerne anses å være uformelle er det rammene, et foreningsmøte

samt det å stå foran et publikum, som gjør at vi regner denne situasjonen for å være av formell art.

2.2 *Mental Space og Real Space*

Vi skaper hele tiden forskjellige *mental space*, dette gjør vi når vi tenker og når vi prater på tegnspråk eller talespråk. Eksempler på *mental space* i dagligdagse ytringer kan være; «Hadde jeg hatt en hund så hadde jeg gått lange turer hver dag», «neste uke vil jeg dra i svømmehallen», «for noen år siden hadde vi lekkasje i kjelleren». Disse «mentale rommene» kan være nøyaktige gjengivelser av en situasjon, eller de kan være imaginære og hypotetiske. De representerer konseptuelle eller oppdiktete scenarier fra fortid, nåtid eller framtid (Selvik, 2009 s.15).

En form for *mental space* er *real space* og er basert på fornemmelsen av dine nærmeste omgivelser. Liddell (2003, s. 82) forklarer at *real space* er den nåværende konseptualiseringen av en person sine umiddelbare omgivelser. Entitetene i *real space* ser vi for oss som faktiske deler av våre umiddelbare omgivelser, men disse er ikke en del av vår fysiske virkelighet (Selvik, 2009 s. 16). Det er kun din egen konseptuelle representasjon av omgivelsene som er en del av *real space*. Er det for eksempel noe du ikke har lagt merke til i det rommet du er i, vil derfor dette ikke være representert i det konseptuelle mentale *real space*.

For å skape og for å forstå mening kan vi ta strukturer fra to ulike *mental space* og plassere dem i et tredje som en *blend*. Dette er en *mental space blend* og inneholder strukturer fra begge de to inputene, men også egne strukturer som hører eksplisitt til i *blenden* (Liddell, 2003 s. 142). *Blending* er en generell kognitiv prosess, og er ikke eksklusivt for tegnspråk eller lingvistikk. Det er en generell menneskelig egenskap og er utbredt i form av gester (Selvik, 2009 s. 16). En form for *mental space blend* er *real space blend*. Her tar man elementer fra *mental space* og plasserer de i *real space*, denne prosessen er avhengig av at vi konseptualiserer ting som noe annet enn det de faktisk er (Liddell, 2003 s.175). Selvik (2009, s. 17) bruker et eksempel fra sin hverdag for å forklare *real space blend*. Hun forklarer hvordan sønnen brukte en tallerken med brødsmler for å beskrive en lek han hadde vært med i på skolen. Her bruker sønnen brødsmlene, som representerer vennene, til å vise hvor de ulike personene sto og hva de gjorde. Selvik konseptualiserte brødsmlene som vennene til sønnen, og forsto dermed hvilken lek det var snakk om. Tallerkenen med brødsmler er her en

real space input, sønnen som leker er *mental space input* og når disse legges sammen skaper de en *real space blend*.

2.3 Avbildninger

En av strategiene som brukes i tegnspråk kalles avbildninger. Disse lar oss forstå noe gjennom en slags direkte opplevelse, og bare små endringer i formen kan gjøre at betydningen endres (Bø, Ferrara & Halvorsen, 2018, s. 71; Dingemanse 2015, s. 950). Avbildninger finnes i både tegnspråk- og talespråkøkologi, og gjennom bruk av stemme og kropp kan man vise hva man mener (Bø m. fl., 2018, s. 71).

2.4 Avbildende tegn

Avbildende tegn er en egen gruppe innenfor tegnspråk som er spesielt egnet for den avbildende strategien (Bø m. fl., 2018, s. 71). Disse tegnene kan bidra til at den felles forståelsen av meningen øker, men den kan også gjøres ufullstendig, og dermed misforstås (Lindahl, 2015, s. 73). For å forstå avbildende tegn, må man i tillegg til språklig kompetanse, ha kunnskap om temaet (Lindahl, 2015, s. 73).

Liddell (2003, s. 269) forklarer at *depicting signs* er tegn som inneholder leksikalske egenskaper som er kombinert med andre meningsfulle aspekter. Avbildende tegn er altså delvis leksikalske tegn (Ferrara, 2012, s. 41), og både håndform, retning/orientering, lokalisasjon og bevegelse har sin mening (Johnston & Schembri, 2007, s. 165). Avbildende tegn brukes for å vise en entitets plassering eller lokalisasjon, form og størrelse, og bevegelse og handling (Liddell, 2003, s. 262).

Simper-Allen (2016, s. 9) forklarer at det finnes tre typer håndformer som brukes til avbildende tegn; substitutor, deskriptor og manipulator. Hun forklarer videre at substitutorer brukes for tredimensjonale entiteter, manipulator brukes når man viser til at hånden gjør noe med en entitet, og deskriptor brukes for å beskrive form og størrelse på en entitet (Simper-Allen, 2016, s. 10-11).

2.5 Konstruert handling

Metzger (1995, s. 263) forklarer at en annen type avbildning er konstruert handling. Det innebærer at tegneren imiterer egne handlinger, handlingene til en annen person eller entitet

under en fortelling fra en tidligere hendelse (Johnston & Schembri, 2007, s. 273). Tegneren går da inn i en rolle og bruker sin egen kropp for å gjenspeile handlingen (Bø m. fl, 2018, s. 71-72). Hode, ansikt, blikk, armer og overkropp brukes til å representere konstruert handling, der ytringer, tanker og følelser også inkluderes i denne avbildningen (Cormier, Smith, Sevcikova-Sehyr, 2015, s. 167). Endring av blikk- og kroppsretning representerer et rollebytte der tegneren går inn i ulike roller, mens pronomen og bekræftende verb viser til hvilken synsvinkel tegneren forteller fra (Johnston & Schembri, 2007 s. 273).

Metzger (1995), med grunnlag i Tannen (1989) deler konstruert handling inn i tre kategorier; *direct action*, *simultaneous direct and indirect action* og *indirect constructed action*. *Direct action*, er en relativt enkel måte å rekonstruere hendelser på ASL. Tegneren tar, etter hva som er nødvendig, i bruk kroppen, hodet, kroppsdel, ansikt og øyne for å gjengi handlingsforløpet (Metzger, 1995 s. 260). *Simultaneous direct and indirect action*, betyr at samtidig som man konstruerer handling ved å bruke ulike deler av kropp, ansikt og blikk kan man legge til *minimal narration* som støtte (Metzger, 1995 s. 261). Dette kan for eksempel være i form av beskrivelser eller kommentarer til handlingen som utspilles. Denne varianten av konstruert handling er svært lik *direct action*, men med korte støttende beskrivelser fra fortelleren (Metzger, 1995 s. 262). *Indirect constructed action* skiller seg fra de andre to typene ved at det her er en større andel fortelling og mindre bruk av kroppen. Her støtter man opp under fortellingen ved å bruke konstruert handling med kroppen i stedet for omvendt (Metzger, 1995 s. 263).

Vi kan se likheter mellom Metzger (1995) sin beskrivelse om *American Sign Language* (ASL), og Halvorsen (2018) sin forklaring av de tre kategoriene av konstruert handling på norsk tegnspråk (NTS). Halvorsen (2018) har navngitt dem hel, redusert og subtil konstruert handling. Metzger (1995) sin beskrivelse av *direct action* ligner Halvorsen (2018) sin forklaring av hel konstruert handling. Han forteller at dette innebærer bruk av hele overkroppen, hode, hender og armer for å vise hva en person har gjort eller skal gjøre. Videre forklarer Metzger (1995) om kategorien *simultaneous direct and indirect action*. Det er hva Halvorsen (2018) beskriver som redusert konstruert handling, der det meste av kroppen brukes for å vise hva noen har gjort, men at blikket, munnen og hendene forteller noe annet. Dette kan for eksempel være noe som er viktig for avleseren å vite for å kunne danne den ønskede meningen på best mulig måte (Halvorsen, 2018). Den siste kategorien kaller Metzger (1995) *Indirect constructed action*, og Halvorsen (2018) subtil konstruert handling. Denne kategorien innebærer at man forteller noe med tegn, samtidig som man bruker det meste av

overkroppen, blikket, munnen og hendene til å vise hva som skjedde (Halvorsen, 2018). Vi har valgt å benytte Halvorsen (2018) sine navngivelser i vårt studie for å bedre etablere norske begreper der dette finnes.

2.5.1 Konstruert dialog

I konstruert handling går tegneren inn i en rolle og viser med kroppen handlingene en entitet, en selv eller en annen person har utført (Johnston & Schembri, 2007, s. 273). En underkategori av konstruert handling er konstruert dialog (Cormier m.fl., 2015, s. 169). Metzger har i forbindelse med sin studie av konstruert handling sett på Tannen (1989) sin beskrivelse av konstruert dialog. De konkluderer også med at konstruert dialog er en form for konstruert handling (Metzger 1995, s.258). Da gjengir og avbilder tegneren sine egne eller andres tanker og eller ytringer, ved å innta en rolle og “spille ut” hendelsesforløpet (Bø, m.fl., 2018, s. 71-72).

2.6 Variasjoner i språk

Menneskers språkbruk varierer systematisk i ut ifra hvilken situasjon man er i. Vi har individuelle måter å bruke fonologiske, leksikalske og syntaktiske varianter i ulike situasjoner, og vi forandrer språket i forhold til sosiale faktorer som for eksempel publikum og type anledning (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 562)

“Interaksjon ansikt til ansikt vil i stor grad bestemme hvordan språkbrukere uttrykker seg i naturlige situasjoner” (Bø, m.fl., 2018, s. 64). Bø, m.fl. (2018, s. 67) beskriver at man i en språkøkologi tar høyde for historien språket er en del av, dets omgivelser og hva som karakteriserer daglig interaksjon og utfordringer mellom språkbrukere. Språket er stadig i endring både hos den enkelte språkbruker og i fellesskapet der mennesker kommuniserer med hverandre. De påpeker også at økologier generelt utvikler seg i samspill med de organismene som ellers er i miljøet. Det vil si at i en tegnspråkøkologi vil ikke språket bare bli påvirket av den konteksten der det brukes, men at den henger sammen med en kontinuerlig bevegelse og utvikling som skjer i samspill med tegnere og i det miljøet språket brukes.

Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 557-558) har i sin artikkel beskrevet et eksempel om hvordan vi tilpasser oss språklig i ulike situasjoner. De har brukt et eksempel der en student forteller et utsagn med et bestemt budskap til sin professor i en forelesning på universitetet. Den samme studenten skal i tillegg fortelle det samme utsagnet med samme budskap til sine

venner på en fest. Disse to situasjonene er ulike, da den med professoren vil være mer formell enn den med vennene på fest. De påpeker blant annet at ordbruken, grammatikken og gestene oftest vil skille seg fra hverandre i slike situasjoner.

I Wolfram (1991, s.23, gjengitt i Lucas, Bayley, Valli, Rose, & Wulf, 2001, s. 62-63) er forskjellen mellom en lingvistisk variabel og en sosiolingvistisk variabel tema. En lingvistisk variabel handler om variasjon innenfor språket mens en sosiolingvistisk variabel handler om hvordan indre variabler og ytre begrensninger henger sammen. Indre variabler er kjennetegn fra det lingvistiske miljøet, eksempelvis en lyd, en håndform eller syntaks, som varierer. Ytre begrensninger handler om hvilke kjennetegn personen har og hvordan de henger sammen i det lingvistiske miljøet. Ifølge Lucas, m.fl. (2001, s. 62) er de sosiolingvistiske variasjonene sosial klasse, alder, kjønn, etnisitet og hvilken situasjon man er i.

Regional variasjon kan være et av de områdene der det er lettest å se variasjon i språket. Hvis man reiser rundt i et land som har samme språk, vil man merke en forskjell i hvordan språket blir brukt på de ulike stedene i landet. Spesielt dersom landet har hatt dette språket i over hundre år, vil man se flere nyanser på variasjoner i for eksempel uttale, ordvalg og syntaks (Wardhaugh, 2010, s. 41). For døve som har gått på døveskole, vil deres språk gjerne være mer påvirket av det språkmiljøet som tilhørte skolen og internatet de bodde på, enn hvilket området hvor de er født og oppvokst (Lucas, m.fl., 2001, s. 95). En idiolekt er individets måte å kommunisere på som innebærer lyder, ordvalg, grammatikk og stil (Wardhaugh, 2010, s. 4).

Som Hodge (2014, s. 41-42) sier er australsk tegnspråk (Auslan) et språk som har oppstått i sosiale nettverk med døve tegnspråklige familier, døveskoler og i andre sosiale grupper som for eksempel religiøse organisasjoner og i døvesamfunn i løpet av de siste 200 årene. Det er flere faktorer som har vært med å påvirke hvordan Auslan har utviklet seg. En faktor handler om at Auslan blir brukt på stadig flere områder i samfunnet. For eksempel blir det mer brukt i høyere utdanning og hvitsnippyrker (White collar professions) i tillegg har Auslan tolkeyrket vokst til å bli større. Andre faktorer er at Auslan har kontakt med hovedspråket både skriftlig og muntlig. Muntlig kontakt skjer ved at flere og flere unge tegnspråklige har tekniske hjelpemidler som høreapparat og cochlear implantat (CI) som igjen potensielt gir nærmere kontakt med det muntlige språket. Den tredje faktoren er at tegnspråk blir brukt i relativt lokale sammenhenger og ofte er mer konsentrert i byer med lett tilgjengelige fasiliteter.

2.7 Tidligere forskning

I dette delkapittelet trekker vi frem tidligere forskning om avbildende tegn og konstruert handling fra Ferrara (2012), Morford og Macfarlane (2003), Quinto-Pozos og Metha (2010), samt Johnston og Schembri (2007).

2.7.1 Avbildende tegn

Ferrara (2012, s. 144) forklarer at avbildende tegn er mer utbredt i fortelling enn i andre sjangre. Hennes forskning viser 504 avbildende tegn i samtale, mot 1414 avbildende tegn i fortelling (Ferrara, 2012, s. 146-147) (se figur 1). Disse funnene er basert på et datamateriale på totalt 2 timer, 13 minutter og 26 sekunder, der 45 tegnere var involvert.

	Conversation data		Narrative data		Both data sets	
Sign Type	Token frequency & percentage					
Fully lexical signs	4,606	62.6%	5,025	61.2%	9,631	61.9%
Fingerspellings	455	6.2%	487	5.9%	942	6.1%
Partly lexical signs	1,678	22.8%	1,954	23.8%	3,632	23.3%
Depicting signs	504	6.9%	1,414	17.2%	1,918	12.3%
Pointing signs	1,174	16.0%	540	6.6%	1,714	11.0%
Non-lexical signs	616	8.4%	744	9.1%	1,360	8.7%
Totals	7,355	100.0%	8,210	100.0%	15,565	100.0%

Figur 1: "Table 10 distribution of fully, partly, and non-lexical signs across the conversation and narrative data" (Ferrara 2012, s. 144). Vi har fremhevet tallene som er relevant for vår studie.

I Morford og Macfarlane (2003, s. 217 & 220) sin studie så de på tegnbruk i sjangrene uformelle samtaler, formelle samtaler i en intervjusammenheng og tilfeldige fortellinger. Datamaterialet de brukte var tilgjengelige videoer de fant av forskjellige tegnspråktekster. Det var til sammen 27 tegnere som varierte i både alder, kjønn og hvilket område fra USA de kom fra. De fant at antall tilfeller av avbildende tegn sammenlignet med andre tegntyper, varierte mye ut i fra sjanger. Fra denne undersøkelsen fant de ut at avbildende tegn var mer vanlig i fortellinger, der det var registrert 17,7 % mot formell samtale der det var 0,9 % og uformell der det var 1,1 %.

2.7.2 Konstruert handling

I Quinto-Pozos og Mehta sin forskning fra 2010 (gjengitt i Johnston, 2012, s. 170-171) antok de at det ville bli brukt mer gester og konstruert handling i uformelle situasjoner fremfor formelle situasjoner. Johnston (2012, s. 170-171) fant derimot i sin forskning på hyppighet av leksikalske tegn i tegnspråk, at det i lengre tekster ble brukt mer gester, og at det var høyere prosent av gester i formelle tekster sammenlignet med fortellinger og uformelle tekster. Dette viser også Zimmer sin forskning fra 1989 (gjengitt i Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 563), der hun fant at kroppsbevegelsene gjerne var mer overdrevne i formelle enn mindre formelle situasjoner.

I Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 571) sin studie om konstruert handling, var det to døve menn på 35 og 55 år som deltok. De fikk en tegnspråktekst som de skulle fortelle i tre ulike situasjoner; barneskole, foran voksne i en uformell situasjon og foran voksne i en formell situasjon. De to mennene hadde totalt 119 tilfeller av konstruert handling, hvor 30 tilfeller var subtil, 55 tilfeller var redusert og 34 tilfeller var hel konstruert handling.

Av de 30 tilfellene av subtil konstruert handling var 2 tilfeller på barneskolen, 16 tilfeller i den uformelle situasjonen og 12 tilfeller i den formelle situasjonen. 21 av de 55 tilfellene av redusert konstruert handling var på barneskolen, 15 tilfeller var i den uformelle situasjonen og 19 tilfeller var i den formelle situasjonen. Av de 34 hele konstruerte handlingene var 16 av tilfellene på barneskolen, 11 tilfeller i den uformelle situasjonen og 7 tilfeller i den formelle situasjonen (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 571).

Participant	Children at school	Adults in non-formal setting	Adults in formal setting	Total
Kevin	26 (37.7)	23 (33.3)	20 (29)	69 (100)
James	13 (26)	19 (38)	18 (36)	50 (100)

Figur 2: "Table 5 Total use of constructed action as represented by individual tokens and (proportion of total)" (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 571).

	"slight"			"moderate"			"exaggerated"		
	School	Non-formal	Formal	School	Non-formal	Formal	School	Non-formal	Formal
Kevin	0 (0)	6 (8.7)	6 (8.7)	13 (18.8)	9 (13)	8 (11.6)	13 (18.8)	8 (11.6)	6 (8.7)
James	2 (4)	10 (20)	6 (12)	8 (16)	6 (12)	11 (22)	3 (6)	3 (6)	1 (2)

Figur 3: "Table 6 Total use of constructed action by degree as represented by individual tokens and (proportion of total)" (Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 571).

3 Metode

I denne studien ser vi på hvor ofte og hvordan avbildende tegn og konstruert handling brukes i spontan og planlagt fortelling, samt ulike typer av konstruert handling. Vi ser på hvordan variasjoner i språk kan påvirke utfallet. Ifølge Dalland (2015) er en kvantitativ metode en studie der du undersøker målbare enheter, og en kvalitativ metode tar sikte på å fange opp mening og opplevelse, hvilket ikke kan telles (s.112). I denne studien ser vi på målbare data, men drar inn elementer som ikke kan telles. Derfor benytter vi en kvalitativ tilnærming til en kvantitativ metode i denne studien.

Datamaterialet (Ferrara, Nilsson & Raanes 2014; Bø & Ferrara, 2015) som er grunnlaget for denne studien er samlet inn i forbindelse med tidligere forskning på norsk tegnspråk. Det består av videoopptak som er blitt gjort tilgjengelig for oss av vår faglærer. Deltakerne i videomaterialet er tre kvinner og seks menn i noenlunde samme aldersgruppe.

I datamateriale 1 (Bø & Ferrara, 2015) er det tre kvinner som har en samtale om ulike temaer der de forteller om hendelser fra sine liv. Videoopptaket av deltakerne er på totalt 38 minutter, og det er valgt ut 13 sekvenser med varierende lengde fra 20 sekunder til 1 minutt og 40 sekunder. Sekvensene er valgt ut på tilfeldig grunnlag, men fra alle deler av videoopptaket. Klippene fra spontan fortelling utgjør totalt 9 minutter og 49 sekunder.

Datamateriale 2 (Ferrara, Nilsson & Raanes, 2014) består av syv forskjellige videoklipp der seks menn forteller vitser på seniortreff i Døveforeningen. Klippene fra planlagt fortelling har varierende lengde fra 32 sekunder til 3 minutter, totalt 9 minutter og 41 sekunder.

Vi har brukt dataprogrammet ELAN versjon 5.3 til å analysere (Crasborn & Sloetjes, 2008). Dette er et profesjonelt verktøy som brukes for å etablere komplekse markeringer på video- og lydressurser. I dataprogrammet kan man sette inn forskjellige rader for å annotere ulike kategorier og hvor de utføres. I denne studien har vi brukt rader for høyre og venstre hånd der vi har annotert tilfeller av konstruert handling og avbildende tegn. I tillegg har vi en egen rad der vi har annotert konstruert handling uten bruk av hender, og en rad med hvilken type det er; hel, redusert eller subtil, samt dialog. I ELAN har vi brukt forkortelsene AB for avbildende tegn og KH for konstruert handling. De ulike typene konstruert handling er annotert med Full for hel, og ellers med redusert eller subtil. Der det er tilfeller av konstruert dialog er dette annotert i tillegg til hvilken type. Se figur 4 for eksempler.

Track	Annotation
default	
Høyre hånd (KH)	
Venstre hånd (KH)	
Konstruert handling (KH)	
Kommentar (Full+dialog)	
AB	
KH	
KH	
Redusert	

Figur 4: Eksempel på annotasjon av konstruert handling og avbildende tegn.

Under annoteringsarbeidet har vi delt oss i to grupper, og annotert sammen to og to. Den ene gruppen har annotert datamateriale 1, og den andre gruppen datamateriale 2. Deretter har gruppene kontrollert hverandres annotasjoner. Vi har annotert avbildende tegn på grunnlag av Liddell (2003, s. 269) sin beskrivelse: “[...] as being composed of lexically fixed features combined with additional meaningful, gradient aspects of form.”. Konstruert handling er annotert ut ifra Johnston og Schembri (2007, s. 273) sin definisjon: “Constructed action refers to the gestures that imitate the actions of someone other than the signer at the time of signing.”. Hel konstruert handling er annotert på grunnlag av Halvorsen (2018) sin definisjon: “Hel konstruert handling betyr at den som snakker bruke [sic] hele overkroppen, hode, hender og armer for å vise hva en person har gjort eller skal gjøre.”. Videre har vi benyttet følgende beskrivelse av redusert konstruert handling:

“Redusert konstruert handling betyr at den som snakker bruker det meste av kroppen for å vise hva noen har gjort, men med blikket, munnen og hendene fortelle [sic] noe som for eksempel er viktig å vite for den som avleser uttrykket, [...]” (Halvorsen, 2018).

Halvorsen (2018) beskriver subtil konstruert handling på følgende måte; “Subtil konstruert handling vil si at mens man forteller vil man på tegnet som formidler en handling, bruke det meste av overkroppen, blikket, munnen og hendene til å vise hva som skjedde.” Denne beskrivelsen har vi benyttet som grunnlag for vår analyse. For å annotere konstruert dialog har vi lagt til grunn følgende beskrivelse fra Bø (m.fl., 2018, s.72): “Konstruert dialog er en type konstruert handling som avbilder hva noen sier, tenker eller snakker om.”.

Da vi mottok datamateriale 1 var leksikalske tegn og avbildende tegn allerede annotert av faglærer. Noen av annotasjonene knyttet til avbildende tegn hadde tilleggskommentarer med spørsmål om det var et avbildende tegn eller ikke. Med grunnlag i vår definisjon har vi valgt å anse alle disse som sikre. I tillegg var det annotert noen tilfeller av konstruert handling. Her har vi valgt å gjøre våre egne analyser og kun beholdt tilfeller der vi var enig med faglærer. Datamateriale 2 var ikke annotert på forhånd.

Etter alt datamateriale var annotert ferdig talte vi antall tilfeller av konstruert handling, inkludert de ulike typene, samt dialog og avbildende tegn. Videre regnet vi ut prosentvis fordeling mellom disse, samt mellom hver av tegntypene innenfor de to situasjonene. For å kunne se på individuelle variasjoner har vi innhentet tall på forekomsten av konstruert handling og avbildende tegn hos hver enkelt deltaker. Vi har benyttet disse tallene til å gjøre sammenligninger innenfor henholdsvis spontan og planlagt fortelling. Tallene er fremstilt i form av tabeller og diagrammer.

3.1 Eventuelle feilkilder

Vi har tatt høyde for noen feilkilder som kan påvirke våre resultater. En av disse er at vi er studenter som fortsatt er i en læringsprosess når det gjelder avlesning og forståelse av norsk tegnspråk. Dette kan påvirke hvordan og hva vi annoterer. Eksempelvis har vi hatt noen utfordringer med å skille avbildende tegn fra leksikalske tegn på grunn av at håndformene kan være like. En annen faktor som kan påvirke vårt resultat er størrelsen på studien. Et lite datamateriale gir mindre grunnlag å basere funnene på. I tillegg er det lite variasjon i alder på deltakerne i studiet, og lengden på videoklippene er varierende.

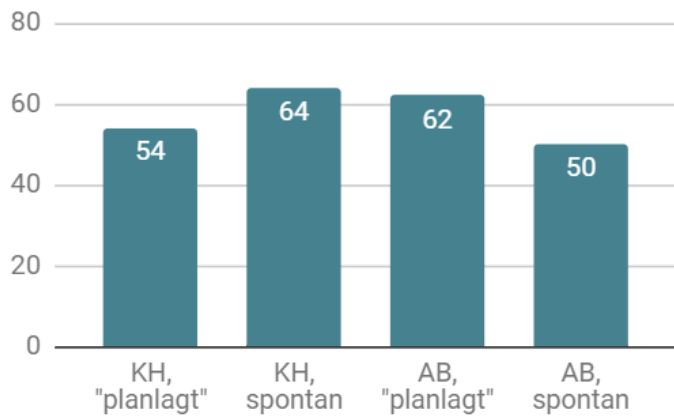
4 Funn

I dette kapittelet presenterer vi funn med eksempler fra vårt datamateriale. I første del legger vi frem en samlet oversikt over våre funn av konstruert handling og avbildende tegn. I andre del går vi nærmere inn på avbildende tegn, og legger frem eksempler fra vårt datamateriale. Avslutningsvis ser vi på de ulike typene av konstruert handling med eksempler, samt konstruert dialog.

4.1 Konstruert handling og avbildende tegn

I datamaterialet (Ferrara m. fl., 2014; Bø & Ferrara, 2015) vi har analysert har vi funnet totalt 118 tilfeller av konstruert handling og 112 tilfeller av avbildende tegn. Av de 118 tilfellene er 54 funnet i planlagt fortelling og 64 i spontan fortelling (se figur 5). Dette utgjør en prosentvis fordeling på 45,8% i planlagt, mot 54,2% i spontan fortelling (se figur 13). 62 av de totalt 112 tilfellene av avbildende tegn finner vi i planlagt fortelling og 50 tilfeller i spontan fortelling (se figur 5). Den prosentvise fordelingen mellom disse er 55,4% i planlagt, mot 44,6% i

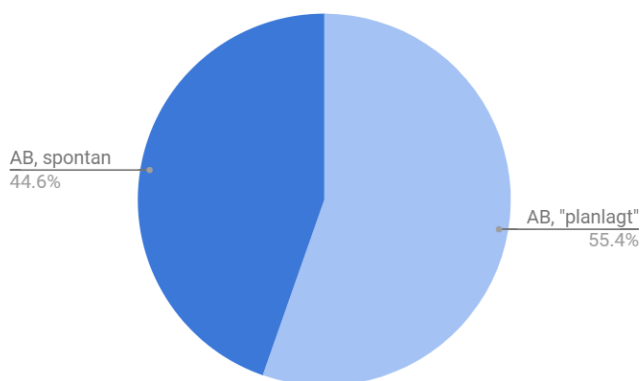
spontan fortelling (se figur 6 i punkt 4.2). Videoene i spontan og planlagt fortelling har omtrent lik lengde.

Figur 5: Fordelingen av konstruert handling og avbildende tegn.

4.2 Avbildende tegn

I dette delkapitlet viser vi prosentvis fordeling av avbildende tegn i spontan og planlagt fortelling. Vi viser eksempler på våre funn, og den individuelle fordelingen av hyppigheten.

Figur 6: Prosentvis fordeling av avbildende tegn.

Figur 7 viser et eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling, der høyre hånd avbilder et rom i en motor og venstre hånd avbilder en mus.

MUS-I-MOTOR

Figur 7: Eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling

(KOK_MusIBilen_2014, 00:00:23.880-00:00:24.550).

Denne figuren (figur 8) viser et eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling. Høyre hånden avbilder et fly, mens venstre hånden avbilder en tunnel.

TUNNEL-INNTIL-FLY

Figur 8: Eksempel på avbildende tegn i planlagt fortelling (IR_FeilReiseTilStavanger_2014, 00:01:15.560-00:01:16.980).

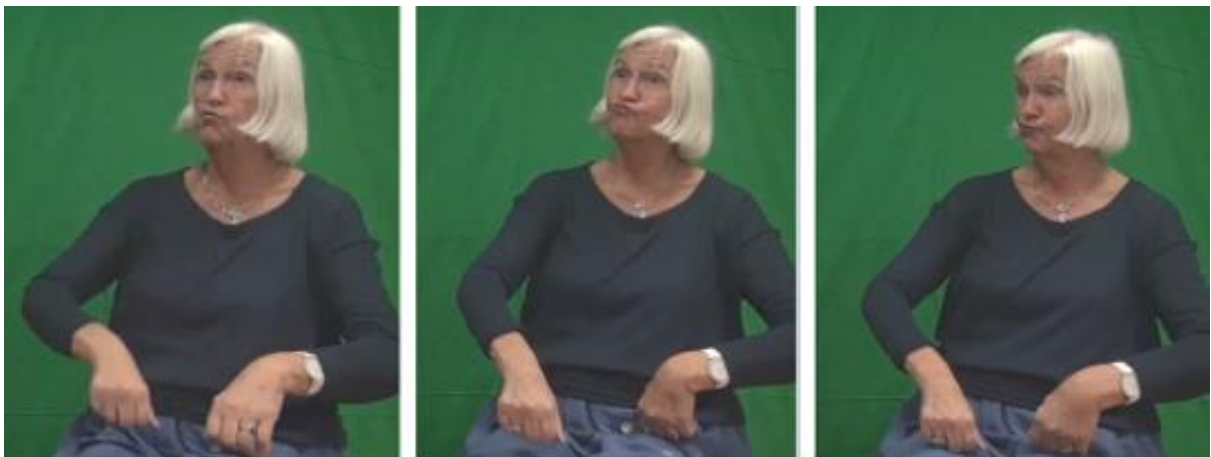
I figur 9 er et eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling. Personen bruker høyre og venstre hånd til å avbilde formen og størrelsen på ørene til en hund.

ØRER

Figur 9: Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-001, 00:06:10.274-00:06:11.080).

Tegneren viser i denne figuren (figur 10) hvordan en hund går ved å bruke hendene som avbildninger av bena som beveger seg bortover.

HUND-GÅ

Figur 10: Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-001, 00:10:00.825-00:10:02.625).

Figur 11 viser individuell fordeling av avbildende tegn i planlagt fortelling. Funnene viser at SM har 15 tilfeller av avbildende tegn i sin tegnspråkstekst. KH har til sammen 17 avbildende tegn i de to videoklippene hvor han tegner, 4 i den ene og 13 i den andre. LJ har 1 tilfelle, KOK har 5 tilfeller, IK har 10 tilfeller og HG har 14 tilfeller.

Person	Tid	Avbildende tegn
SM	2 min. 18 sek.	15
KH	32 sek + 1 min. 14 sek	4 + 13
LJ	38 sek.	1
KOK	33 sek.	5
IK	2 min. 8 sek.	10
HG	3 min. 7 sek	14

Figur 11: Individuell fordeling av avbildende tegn i planlagt fortelling.

I figur 12 er den individuelle fordelingen av avbildende tegn i spontan fortelling lagt frem. Her ser vi at ES har 15 tilfeller av avbildende tegn, LMN har 25, og ULA har 10 tilfeller.

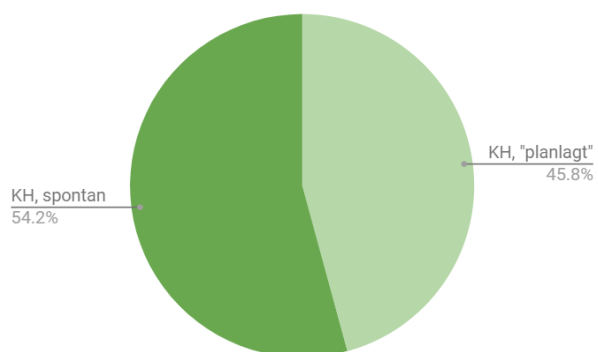
Person	Tid	Avbildende tegn
ES	3 min. 5 sek.	15
LMN	3 min. 21 sek.	25
ULA	3 min. 23 sek.	10

Figur 12: Individuell fordeling av avbildende tegn i spontan fortelling.

4.3 Konstruert handling

I dette delkapittelet viser vi prosentvis fordeling av konstruert handling i spontan og planlagt fortelling, samt antall tilfeller av de ulike typene. Vi viser også den individuelle fordelingen av hyppigheten, og eksempler fra våre funn. Til slutt legger vi frem våre funn av konstruert dialog under en egen overskrift i dette kapittelet.

Figur 13 viser den prosentvise fordelingen av konstruert handling i spontan og planlagt fortelling.

Figur 13: Prosentvis fordeling av konstruert handling.

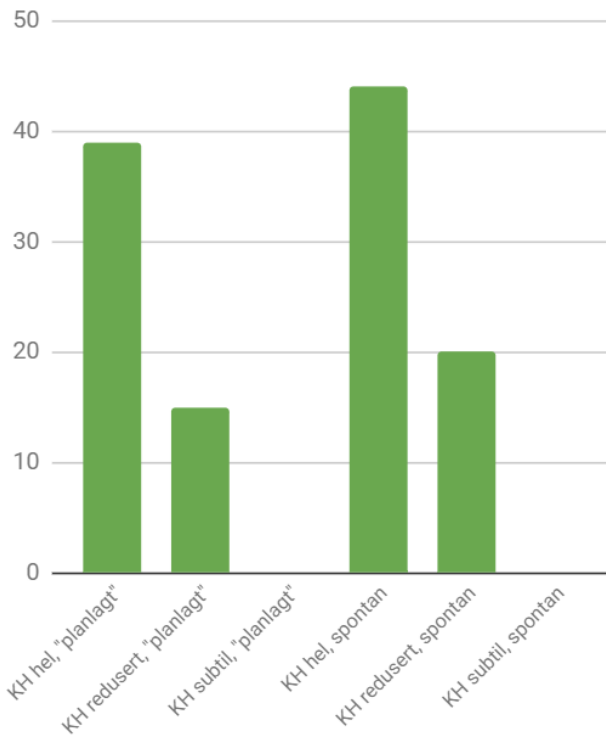
I figur 14 er et eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling, der tegneren går inn i rollen som en person som spytter.

PERSON-SPYTTE

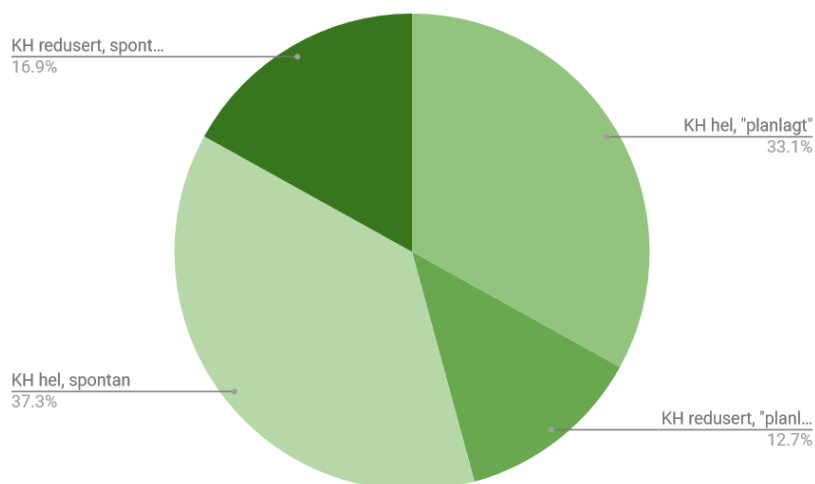
Figur 14: Eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling (KH_HerrerDamer, 00:00:21.565-00:00:22.945).

Av de 54 tilfellene av konstruert handling i planlagt fortelling, fant vi at 39 tilfeller er hel konstruert handling, 15 tilfeller er redusert konstruert handling, og ingen tilfeller av subtil konstruert handling. Av de 64 tilfellene av konstruert handling i spontan fortelling, fant vi at 44 tilfeller er hel konstruert handling, 20 tilfeller er redusert konstruert handling, og ingen tilfeller av subtil konstruert handling (figur 15).

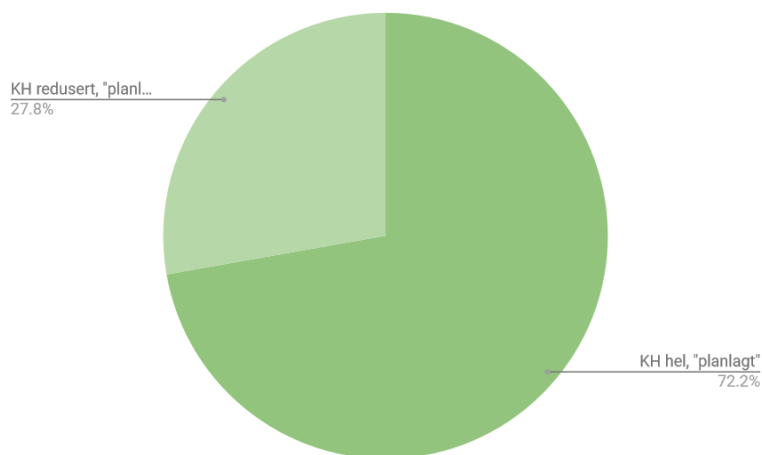

Figur 15: Antall tilfeller av de ulike typene i konstruert handling.

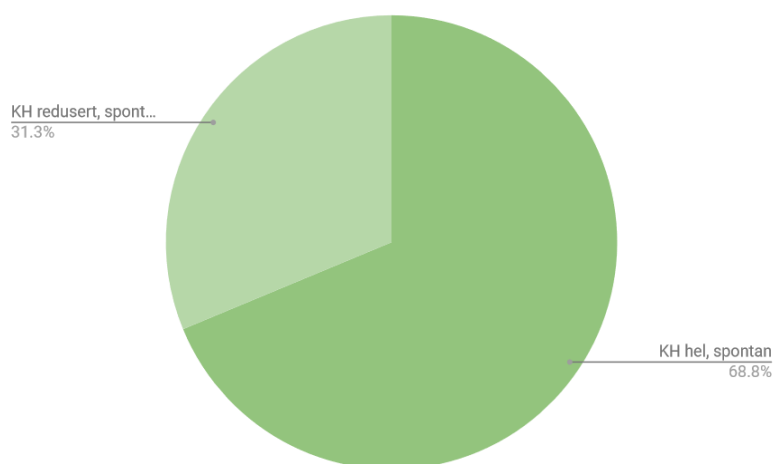
I figur 16, 17 og 18 viser vi prosentvis fordeling av de ulike typene i konstruert handling i vårt datamateriale. Først viser vi prosentvis fordeling i både planlagt og spontan fortelling (figur 16), før vi viser prosentvis fordeling i planlagt fortelling (figur 17), og spontan fortelling (figur 18).

Figur 16: Prosentvis fordeling av type konstruert handling i planlagt og spontan fortelling

Figur 17: prosentvis fordeling av type konstruert handling i planlagt fortelling

Figur 18: prosentvis fordeling av type konstruert handling i spontan fortelling

Figur 19 viser et eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling. Tegneren går inn i rollen som en person som tar et teppe ned fra en hylle og brer det over seg.

PERSON-TA-NED-TEPPE-BRE-OVER-SEG

Figur 19: Eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling (HG_LitairerWCKø_2014, 00:01:03.870-00:01:05.350).

I figur 20 er et eksempel på en redusert konstruert handling der tegnerens kropp og ansikt er i en rolle der hun representerer en person som ser mot venstre. Samtidig avbilder høyre hånd retning for hvor hun ser.

PERSON-SE

Figur 20: Eksempel på redusert konstruert handling i spontan fortelling (P-001, 00:22:57.080-00:22:57.435).

I tabellen (figur 21) er den individuelle fordelingen av konstruert handling og konstruert dialog lagt frem. Funnene viser ingen tilfeller av subtil konstruert handling hos noen av tegnerne. SM har 21 tilfeller av hel konstruert handling, 2 tilfeller av redusert konstruert handling og 15 av disse er også konstruert dialog. Totalt har KH 6 tilfeller av hel konstruert dialog, 5 tilfeller av redusert konstruert handling og ingen tilfeller av konstruert dialog i de to videoklippene hvor han tegner. LJ har 2 tilfeller av både hel og redusert konstruert handling, og 2 av disse er også konstruert dialog. KOK har 2 tilfeller av hel konstruert handling, men ingen tilfeller av de andre typene. IK har 6 tilfeller av hel konstruert handling, 2 tilfeller av redusert, og 6 av disse er også konstruert dialog. HG har 2 tilfeller av hel konstruert handling og 4 tilfeller av redusert konstruert handling. Ingen av tilfellene er konstruert dialog.

Person	Tid	Hel konstruert handling	Redusert konstruert handling	Subtil konstruert handling	Konstruert dialog
SM	2 min. 18 sek.	21	2	0	15
KH	32 sek + 1 min. 14 sek	2 + 4	2 + 3	0	0
LJ	38 sek.	2	2	0	2
KOK	33 sek.	2	0	0	0
IK	2 min. 8 sek.	6	2	0	6
HG	3 min. 7 sek	2	4	0	0

Figur 21: Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i planlagt fortelling.

Figur 22 viser individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i spontan fortelling. Våre funn viser ingen tilfeller av subtil konstruert handling. ES har 13 tilfeller av hel konstruert handling, 11 tilfeller av redusert, og 3 av disse er også konstruert dialog. LMN har 22 tilfeller av hel, og 6 tilfeller av redusert konstruert handling. Av disse tilfellene er 4 konstruert dialog. ULA har 9 tilfeller av hel, og 3 tilfeller av redusert konstruert handling, og 2 av tilfellene er også konstruert dialog.

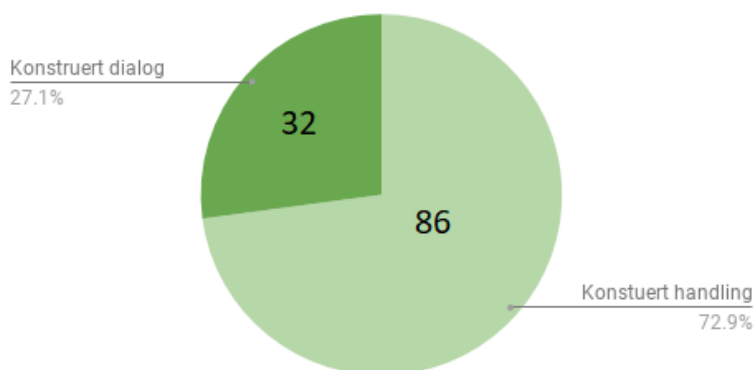
Person	Tid	Hel konstruert handling	Redusert konstruert handling	Subtil konstruert handling	Konstruert dialog
ES	3 min. 5 sek.	13	11	0	3
LMN	3 min. 21 sek.	22	6	0	4
ULA	3 min. 23 sek.	9	3	0	2

Figur 22: Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i spontan fortelling.

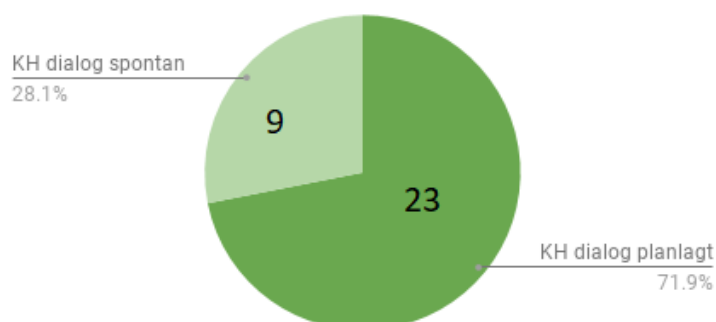
4.3.1 Konstruert dialog

I denne delen legger vi frem det totale antallet av konstruert dialog i konstruert handling, samt antall tilfeller i planlagt og spontan fortelling. Vi viser også fordelingen av konstruert dialog i hel og redusert konstruert handling, og eksempler fra funnene våre.

I de 118 tilfellene av konstruert handling fant vi 32 tilfeller av konstruert dialog (se figur 23). Av disse 32 tilfellene, er 9 i spontan og 23 i planlagt fortelling (se figur 24).

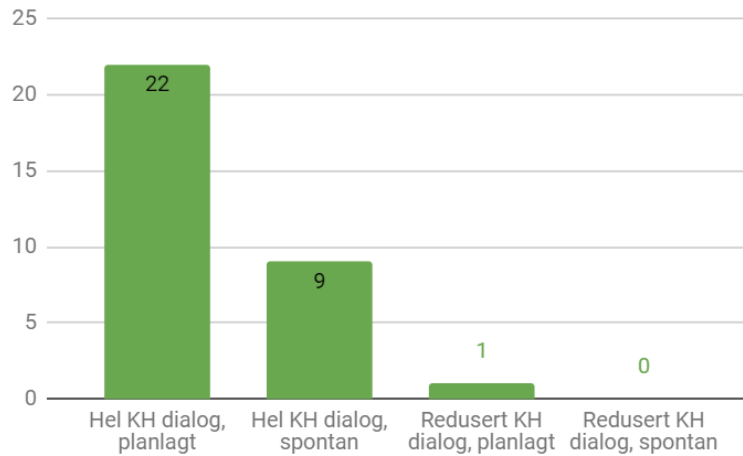

Figur 23: Antall tilfeller av konstruert dialog og konstruert handling.

Figur 24: Antall tilfeller av konstruert dialog.

Alle de 9 tilfellene av konstruert dialog i spontan fortelling er hel konstruert handling. Av de 23 tilfellene i planlagt fortelling er et av tilfellene redusert konstruert handling, og 22 tilfeller er hel konstruert handling (se figur 25).

Figur 25: Antall tilfeller av hel og redusert konstruert handling med dialog.

Figuren (figur 26) illustrerer at tegneren inntar rollen til en person som vinker og roper “kom!”. Høyre hånd holdes opp ved munnen for å vise at vedkommende roper. Med venstre hånd utfører tegneren en “vinkebevegelse” for å kalle noe til seg.

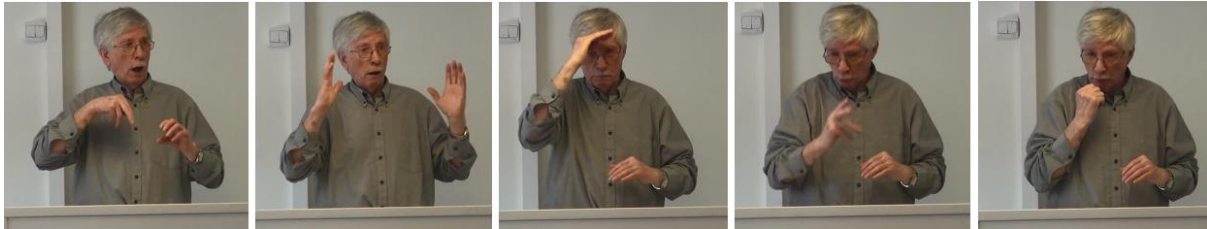

PERSON-ROPE-KOM

“Kom!”

Figur 26: Eksempel på hel konstruert dialog i spontan fortelling (P-OO1, 00:19:05.477-00:19:06.137).

Denne figuren (figur 27) viser et eksempel på redusert konstruert dialog i planlagt fortelling. Tegneren går inn i rollen som en person som går ut av et fly som nettopp er landet, og ser at det er en tunnel koblet til flydøren. Hendene viser først tegn for å gå, deretter et avbildende tegn som viser tunnelen, og til slutt at vedkommende lurer på om dette er nytt i Trondheim.

GÅ-TUNNEL-TENKE-NY-TRONDHEIM

Person som går ut av et fly og ser en tunnel. Han tenker “er dette nytt i Trondheim?”.

Figur 27: Eksempel på redusert konstruert dialog i planlagt fortelling (IR_FeilReiseTilStavanger_2014, 00:01:28.850-00:01:32.390).

5. Drøfting

I dette kapittelet sammenligner vi våre funn med hverandre der vi blant annet ser på språklige variasjoner mellom deltakerne i denne studien og tidligere forskning. Vi viser flere eksempler på avbildende tegn og de forskjellige typene av konstruert handling, samt eksempler der vi diskuterer andre løsninger på annotasjoner fra faglærer og våre funn. Alle eksempler og forslag har figurer som illustrerer hvordan vi tenker. Vi har også trukket fram eksempler fra konstruert dialog.

5.1 Avbildende tegn

I datamateriale 1 og 2 har vi totalt 112 funn av avbildende tegn. Funnene våre viser at det er flere tilfeller av avbildende tegn i planlagt fortelling enn i spontan. 62 av tilfellene er i planlagt fortelling, og 50 tilfeller er i spontan fortelling. Dette samsvarer med funnene fra tidligere forskning på bruk av avbildende tegn i samtale og fortelling, der funnene viser at avbildende tegn er mer utbredt i fortelling enn i andre sjangere (Ferrara, 2012, s. 144).

Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 557-558) forklarer at ordbruk, grammatikk og gester oftest vil skille seg fra hverandre i formelle og uformelle situasjoner. Dette kan vi se i Ferrara (2012) sin forskning, der det er flere tilfeller av avbildende tegn i fortelling enn i samtale,

samt i vår forskning der det er flere tilfeller av avbildende tegn i planlagt enn spontan fortelling (se figur 6).

Våre funn er basert på et datamateriale på til sammen 19 minutter og 30 sekunder, med 10 forskjellige tegnere. Ferrara (2012, s. 144) fant i sin doktorgradsavhandling på bruk av avbildende tegn i samtale og fortelling at det er flere tilfeller av avbildende tegn i fortelling enn i samtale. Funnene hennes viser 504 tilfeller i samtale mot 1414 tilfeller i fortelling. Studien er basert på et datamateriale med 45 ulike personer som tegner i totalt 2 timer, 13 minutter og 26 sekunder.

Funnene til Ferrara (2012, s. 144) viser at 26,28 % av de avbildende tegnene var i samtale, mens 73,72 % var i fortelling. I vår studie er 44,6 % av de avbildende tegnene å finne i spontan fortelling, mens 55,4 % er i planlagt fortelling. Dette viser at selv om vi har fått samme resultat om hvor det er mest avbildende tegn, er det større variasjon i bruk i funnene til Ferrara (2012).

Vi tar i betraktning at Ferrara (2012) sitt datamateriale er større, og at det dermed er sannsynlig at dette gir et mer variert resultat enn totalen av datamateriale 1 og 2. Avbildende tegn i datamateriale 1 var på forhånd annotert av vår faglærer, mens vi selv har stått for alle annotasjoner i datamateriale 2. Som nevnt tidligere er vi som studenter fortsatt i en læringsprosess, og det er derfor nærliggende å tro at vår oppfatning av hva som er et avbildende tegn kan avvike noe fra en fagpersons. Følgelig kan dette påvirke antallet annotasjoner. Et fåtall av annotasjonene vi mottok i datamateriale 1 hadde tilleggskommentarer som ga uttrykk for usikkerhet om de var avbildende tegn eller ikke. Vi har valgt å regne alle disse som sikre, fordi vi selv ville annotert de fleste av dem som avbildende tegn basert på vår teori. Det er en mulighet for at enkelte av disse i realiteten ikke er avbildende tegn, og dermed påvirker resultatet ved å gi utslag i et høyere antall funn enn det faktiske antallet.

HUND-ØRER

Figur 28 (Figur 9): Eksempel på avbildende tegn i spontan fortelling (P-001, 00:06:10.274-00:06:11.080).

Ifølge Liddell (2003, s. 262) brukes avbildende tegn for å vise en entitets plassering, lokalisasjon, form, størrelse, bevegelse og handling, der alt har sin mening (Johnston & Schembri, 2007, s. 165). Figur 28 er et eksempel på avbildende tegn av typen deskriptor som i dette tilfellet beskriver form og størrelse på ørene til en hund (Simper-Allen, 2016, s. 10-11). Tegneren viser ikke med en håndform/håndflate for å vise form og størrelse, men «tegner» ørene i luften med pekefinger og tommel samtidig. Utførelsen gir oss mulighet til å forestille oss hvordan ørene ser ut uten at hunden faktisk er tilstede.

I datamateriale 1 kom vi over et eksempel som var ferdig annotert som avbildende tegn (figur 29 og 30), men som vi selv ønsker å annotere som konstruert handling.

HUND-FØTTER

Figur 29: Eksempel fra videoopptak av spontan fortelling (P-001, 00:06:11.109-00:06:11.555).

	00:06:11.200	00:06:11.400	00:06:11.555
LeftHand [1691]	ABT:HUND-FØTTER		
RightHand [846]	ABT:HUND-FØTTER		
KH [28]	KH		
Kommentar [24]	Redusert		
Comments-LF [117]			

Figur 30: Annotasjon av avbildende tegn og konstruert handling, tilhørende figur 29.

Bø m. fl. (2018, s. 71-72) beskriver konstruert handling som at tegneren går inn i en rolle og bruker sin egen kropp for å gjenspeile handlingen. Halvorsen (2018) forklarer at redusert konstruert handling innebærer at det meste av kroppen brukes for å vise hva noen har gjort, men at blikket, munnen og hendene forteller noe annet. På grunnlag av disse definisjonene og annotasjonene som var gjort av faglærer på forhånd, forstår vi eksempelet som redusert konstruert handling i tillegg til avbildende tegn. Her kan hendene til tegneren forstås som en avbildning av hundens labber, altså informasjon som er viktig for avleseren å vite slik at den ønskede meningen blir dannet på best mulig måte (Halvorsen, 2018). Ansiktet til tegneren kan forstås som en rolleoverføring av hunden, der hundens uttrykk gjenspeiles.

Dersom dette hadde vært et materiale uten ferdig annotasjon av avbildende tegn, er det sannsynlig at vi hadde annotert denne sekvensen som hel konstruert handling. Det innebærer ifølge Halvorsen (2018) at hele overkroppen, hode, hender og armer brukes for å vise hva en person har gjort eller skal gjøre. På grunnlag av denne definisjonen kan hendene i eksempelet i figur 29 forstås som en del av den konstruerte handlingen, der hunden faktisk sitter med forlabbene opp.

5.2 Konstruert handling

Metzger (1995, s. 260) forklarer at *direct action* er når tegneren tar i bruk kropp, hode, kroppsdeler, ansikt og øyne for å gjengi handlingsforløpet. Halvorsen (2018) bruker begrepet hel konstruert handling om dette.

PERSON-TA-NED-TEPPE-BRE-OVER-SEG

Figur 31 (figur 19): Eksempel på hel konstruert handling i planlagt fortelling (HG_LitairenWCKø_2014, 00:01:03.870-00:01:05.350).

I eksempelet over (figur 31) går tegneren inn i rollen som en person som tar et teppe ned fra en hylle og brer det over seg. Han bruker høyre hånden for å ta ned et teppe, for så å bruke begge hendene til å bre det over seg. Samtidig er overkropp, hode og blikk rettet mot der han tar ned teppet fra, og senere rettet mot fanget hvor han brer teppet over seg. På grunnlag av definisjonen til Metzger (1995, s. 260) og Halvorsen (2018) har vi annotert denne sekvensen som hel konstruert handling.

I figur 32 er et eksempel på en redusert konstruert handling der tegnerens kropp og ansikt er i en rolle der hun representerer en person som ser mot venstre. Samtidig avbilder høyre hånd i hvilken retning hun ser.

PERSON-SE

Figur 32 (figur 20): Eksempel på redusert konstruert handling i spontan fortelling (P-001, 00:22:57.080-00:22:57.435).

Metzger (1995, s. 262) skriver om *simultaneous direct and indirect*, der man bruker kropp, ansikt og blick i en konstruert handling, men i tillegg legger til korte støttende beskrivelser fra fortelleren. Dette skriver også Halvorsen (2018) om, der han forklarer at redusert konstruert handling innebærer at det meste av kroppen brukes for å vise hva noen har gjort, mens blick, munn og hender forteller noe annet. Dette kan være noe som er viktig for avleseren å vite slik at den ønskede meningen blir skapt på best mulig måte.

I eksempelet (figur 32) er tegneren i en konstruert handling med kropp, ansikt og blick, mens høyre hånden viser tegnet SE. Dette kan ses på som en støttende beskrivelse, eller som en viktig detalj for avleseren. På grunnlag av definisjonene fra Metzger (1995, s. 262) og Halvorsen (2018) har vi annotert denne sekvensen som en redusert konstruert handling.

5.2.1 Konstruert dialog

Som tidligere forklart er hel konstruert handling når en person tar i bruk hele eller deler av kroppen, hode, hender og ansikt for å gjengi et hendelsesforløp (Metzger, 1995; Halvorsen, 2018). Under er et eksempel på hel konstruert dialog der tegneren inntar rollen som en person som roper kom, og vinker noen til seg (figur 33). Vi har annotert dette som en hel konstruert dialog på grunnlag av at tegneren illustrerer hva en person gjør samtidig som hun gjengir hva som blir sagt (Bø m.fl., 2018, s. 72).

PERSON-ROPE-KOM

“Kom!”

Figur 33 (figur 26): Eksempel på hel konstruert dialog i spontan fortelling (P-001, 00:19:05.477-00:19:06.137).

I datamateriale 2 kom vi over et eksempel vi har annotert som hel konstruert dialog. Vi tenker også at dette kunne vært annotert som redusert konstruert handling, og deles i to hele konstruert handlinger (se figur 34).

TA-FLASKE-GJEMME-VANN-JEG-BÆRE

Tar imot flasken og ser på den, før han gjemmer den i en pose og sier “jeg har bare vann”.

Deretter løfter posen.

Figur 34: Eksempel på konstruert handling i planlagt fortelling (SM_HÅKjøpeBrennevin_2014, 00:01:50.532-00:01:54.116).

I våre funn har vi annotert eksempelet i figur 34 som hel konstruert handling med dialog. Dette er på grunnlag av definisjonen fra Bø m. fl., 2018, s. 72; Tannen, 1989; Metzger, 1995: “Konstruert dialog er en type konstruert handling som avbilder hva noen sier, tenker eller snakker om”. Tegneren er i en rolle, og vi har i denne annotasjonen valg å regne “jeg har bare vann” som noe personen selv sier til noen andre i fortellingen, eller tenker selv. Dersom dette er riktig, og vi går ut ifra definisjonen, anser vi eksemplet som en konstruert dialog (se figur 35).

default [0]	
Høyre hånd [32]	KH
Venstre hånd [22]	KH
Konstruert handlin [23]	KH
Kommentar [23]	Full+dialog

Figur 35: Annotasjon av full konstruert dialog, tilhørende figur 34.

Vi har valgt å ikke dele opp sekvensen, men vi ser også muligheter for endringer. For det første kan delen før “jeg har bare vann” sannsynligvis være en hel konstruert handling. Deretter blir delen der han tenker eller snakker en konstruert dialog, og avsluttes med en ny hel konstruert handling (se figur 36). Sammenlignet med hvordan faglærer har annotert konstruert handling, vil annotasjonene i figur 36 samsvare best. Oppfatningen vår som studenter vil sannsynligvis ha betydning for hvordan vi har annotert.

default [0]			
Høyre hånd [34]	KH	KH	KH
Venstre hånd [24]	KH	KH	KH
Konstruert handling [25]	KH	KH	KH
Kommentar [25]	Full	Full+dialog	Full

Figur 36: Annotasjon av full konstruert handling og full konstruert dialog, tilhørende figur 34.

Vi har også diskutert om “jeg har bare vann” er ment for selve publikummet, og at tegneren går ut av rollen, forklarer og tuller til publikum, og så tilbake til rollen i fortellingen. Hvis dette er tilfellet mener vi at denne delen ikke inkluderes i våre funn av konstruert dialog. Det ville da vært en mulighet å annotere full konstruert handling før og etter tegneren sier “jeg har bare vann” (se figur 37).

default [0]			
Høyre hånd [33]	KH		KH
Venstre hånd [23]	KH		KH
Konstruert handling [24]	KH		KH
Kommentar [24]	Full		Full

Figur 37: Annotasjon av full konstruert handling, tilhørende figur 34.

Hvis vi ser dette som at tegneren sier “jeg har bare vann” til publikum kunne vi også annotert dette som en redusert konstruert handling (se figur 38), der uttalelsen blir som en tilleggsinformasjon til de som ser på, slik at den ønskede meningen kan bli dannet på best mulig måte (Halvorsen, 2018).

default [0]	
Høyre hånd [32]	KH
Venstre hånd [22]	KH
Konstruert handlin [23]	KH
Kommentar [23]	Redusert

Figur 38: Annotasjon av redusert konstruert handling, tilhørende figur 34.

5.3 Tidligere forskning

I dette delkapittelet ser vi på resultater fra tidligere forskning, og undersøker om disse er sammenlignbare med våre resultater i denne studien.

5.3.1 Konstruert handling

I dette delkapittelet legger vi fram sammenligningen mellom vår og Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 571) sin studie, der de presenterer funn fra en formell, uformell og en skolesituasjon. Vi har kun fokusert på den formelle og uformelle situasjonen, og sammenlignet det med vår studie fra spontan og planlagt fortelling. Svennevig (2009, s. 261) forklarer at “scenen” for språkbruken er grunnlaget for å skille mellom en formell og en uformell stil. Ut i fra denne definisjonen har vi valgt å anse datamateriale 1 som en uformell situasjon, og datamateriale 2 som en formell situasjon, ettersom det presenteres for et publikum og på et offentlig sted.

I forkant av sammenligningen hadde vi forventninger om noen forskjeller, og det viste seg at de var overraskende store. Vi kan anta at dette har noe med at vi er studenter og ikke har et like godt grunnlag for å se de forskjellige typene av konstruert handling. Som Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 557-558) sier, så varierer måten vi kommuniserer på ut ifra hvilken situasjon vi er i. Dette kan også påvirke vårt resultat.

Likhetene i disse studiene er at vi ser på bruken av konstruert handling i forskjellige situasjoner der den ene er mer formell enn den andre. Vi regnet ut at summen av antall konstruert handling i deres studie er 119, der totalen i vår studie er 118 tilfeller. Forskjellen er at det i deres studie kun er to deltakere, mens vi har fokusert på tegnspråket hos ni personer. I tillegg fikk deltakerne i deres studie en ferdig tekst som de skulle gjenfortelle på sin egen måte. Vi vet ikke noe om lengden på deres tekst, mens vi i vår studie har informasjon om eksakt lengde på datamaterialet. Vi antar at samtalen mellom de tre kvinnene fra

datamateriale 1 ikke er planlagt, og at vi ikke vet noe om opphavet til innholdet i vitsene i datamateriale 2.

Å sammenligne vår studie med Quinto-Pozos og Mehta (2010) sin studie kan være problematisk ettersom deltakerne har forskjellig utgangspunkt til fortellingene. Deltakerne i deres studie forteller den eksakt samme fortellingen, men på sin egen måte. I vår studie forteller deltakerne forskjellige vitser på sin måte, samt at de spontane fortellingene er basert på egen erfaring. For å lettere sammenligne vår studie med Quinto-Pozos og Mehta (2010) sin studie, har vi summert den totale bruken av konstruert handling.

Vi har valgt å sammenligne våre datamateriale fra planlagt fortelling med deres formelle situasjon og spontan fortelling med den uformelle situasjonen. Dette for å se på og sammenligne hvordan språket kan variere i de forskjellige settingene. En bemerkningsverdig forskjell i vår og deres studie er prosentandelen av de forskjellige typene konstruert handling. Funnene fra vårt datamateriale ga ingen tilfeller av typen subtil, men deres studie har derimot en relativt høy prosentandel av dette. Forskjellene vil selvfølgelig påvirke våre annotasjoner. Vi ser at prosentandelen i Quinto-Pozos og Mehta (2010) er bruken av subtil og redusert høyest. Dette er motsatt fra vår studie da hel konstruert handling definitivt har den høyeste prosenten.

Totalt fant vi 39 tilfeller av hel og 15 tilfeller av redusert konstruert handling i planlagt fortelling, noe som gir en prosentandel på 72,2% og 27,8%. I spontan fortelling fant vi 44 tilfeller av hel, og 20 tilfeller av redusert konstruert handling, altså 68,75% og 31,25%. Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 171) sine funn viser 11 tilfeller av hel konstruert handling, 15 tilfeller av redusert og 16 tilfeller av subtil i den uformelle situasjonen. Dette utgjør 26,29%, 35,71% og 38,10%. I den formelle situasjonen viser deres funn 7 tilfeller av hel, 19 tilfeller av redusert og 12 tilfeller av subtil konstruert handling, prosentandelen blir da 18,42%, 50% og 31,58%. Som sagt forventet vi noen forskjeller mellom studiene, men at resultatet var såpass forskjellig overrasket oss. Den eneste likheten vi kan finne, er funnene av redusert konstruert handling i våre spontane fortellinger og deres uformelle situasjon, med henholdsvis 31,25% og 35,71%.

5.3.2 Avbildende tegn

I Morford og Macfarlane (2003, s.217 & 220) så de på tegnbruk i forskjellige situasjoner. Situasjonene var uformelle samtaler, formelle samtaler i en intervjusammenheng og tilfeldige

fortellinger. Ettersom deres studie er forskjellige fra vår, da de har sett generelt på tegnbruk, har vi valgt å kun ta med deres resultat av avbildende tegn. I vårt datamateriale har vi ikke analysert bruken av andre typer tegn, for eksempel leksikalske, og har derfor ikke samme grunnlag for våre tall. Vi har regnet prosentvis fordeling av avbildende tegn i de to situasjonene og ikke med bakgrunn i den totale bruken av tegn.

Funnene av deres studie viste at i tilfeldige fortellinger var 17% av tegnene avbildende tegn, i formelle samtaler 0,9% og i uformelle samtaler 1,1%. I våre funn kom det frem at 44,6 % av de avbildende tegne kom fra datamateriale 1 som var den spontane, uformelle situasjonen. De resterende 55,4 % kom fra datamateriale 2, den formelle situasjonen planlagt fortelling. Det vi kan se på her er i hvilken situasjon det blir brukt mest avbildende tegn. Resultatmessig ser vi at i vår studie er det i den formelle situasjonen det oppstår mest avbildende tegn og i deres er det når tegnerne forteller tilfeldig. Når vi ser på resultatene i deres og vår studie må vi ta i betraktning at de har 27 deltakere som varierer i alder, kjønn og hvilket område de kommer fra. I vår studie har vi bare 9 deltakere hvor menn og kvinner er representert, de er omtrent innenfor samme aldersgruppe, og vi har ingen informasjon om hvor deltakerne er fra.

5.4 Variasjon i språkbruk

I dette delkapittelet vil vi se nærmere på variasjoner i språkbruk med fokus på individuelle variasjoner. Ettersom vi ser en del forskjeller mellom deltakerne, er dette vesentlig å ta opp. Vi vil ta i bruk teorien fra kapittel 2 og drøfte det opp imot våre funn.

Som Wardhaugh (2006, s. 4) sier er det lett å observere variasjon i språket i de forskjellige regionene i et land. Bø, m.fl. (2018) påpeker at en språkøkologi tar høyde for historien til språket og menneskene som lever innenfor økologien. Lucas, m.fl. (2001) sier at for døve som har gått på døveskole med internat, vil deres måte å kommunisere på ofte være mer påvirket av språkmiljøet på skolen enn hvilket område de kommer fra. Vi har ingen informasjon om hvor i landet deltakerne kommer fra, eller om de har gått på døveskole og eventuelt hvor. Ut i fra våre kunnskaper om døves historie, kan vi likevel anta at disse faktorene er med på å påvirke språket til deltakerne i studien.

Som både Bø, m. fl. (2018, s.67) og Hodge (2014, s.41-42) sier blir tegnspråkøkologi utviklet i et samspill mellom miljøet, konteksten og menneskene som lever i det. Det er flere faktorer som kan påvirke hvordan økologien utvikler seg. For eksempel som Hodge (2014, s. 41-42)

sier, har Auslan blant annet blitt påvirket av at det blir brukt på flere områder i samfunnet, kontakt med hovedspråket og at det ofte er mer konsentrert bruk i byer.

I våre funn kan vi se variasjoner i bruken av avbildende tegn og konstruert handling både individuelt og i gruppen. Vi har som nevnt delt inn funnene våre i spontan fortelling og planlagt fortelling. I den spontane fortellingen er det tre deltakere der vi totalt har annotert 64 tilfeller av konstruert handling og 50 tilfeller av avbildende tegn. I planlagt fortelling som har seks deltakere har vi annotert 54 tilfeller av konstruert handling og 62 tilfeller av avbildende tegn. Vi kan se ut fra vårt resultat at det blir brukt mest avbildende tegn i planlagt fortelling og mest bruk av konstruert handling i spontan fortelling (se figur 8, 9, 15 og 16).

5.4.1 Spontan fortelling

I datamateriale 1 er det tre kvinnelige deltakere som har en samtale. Den totale lengden på samtalen er 38 minutter, men vi har valgt ut enkelte sekvenser der de forteller spontant. Vi har analysert sekvenser med varighet på i underkant av 3 og et halvt minutt fra hver av deltakerne. Disse er plukket fra forskjellige deler av samtalen. Omtrent lik lengde på videoklippene gjør det mulig for oss å sammenligne språket til deltakerne med hverandre, og å se på individuelle forskjeller i bruk av avbildende tegn og konstruert handling.

Deltaker LMN er den som har størst forekomst av konstruert handling med 22 tilfeller av hel, 6 redusert og 0 subtil. Deltaker ES har færre tilfeller av hel konstruert handling med 13 tilfeller, men hun har desto flere av redusert med 11. Deltaker ULA er den som har minst tilfeller av konstruert handling da hun har 9 hel, 3 redusert og 0 av subtil (se figur 39).

Ved å sammenligne språket til kvinnene i datamateriale 1, ser vi at det er ULA som skiller seg mest ut. Hun har omtrent halvparten så mange tilfeller som ES og LMN, som har noenlunde likt antall av konstruert handling. Dette kan i tillegg til individuelle variasjoner, være på grunnlag av de tilfeldige sekvensene vi har valgt å bruke i denne studien. ULA har omtrent lik forekomst av konstruert dialog som de andre to, til tross for nesten halvparten så mange tilfeller av konstruert handling. Altså har hun en høyere andel av konstruert dialog.

Person	Tid	Hel konstruert handling	Redusert konstruert handling	Subtil konstruert handling	Konstruert dialog
ES	3 min. 5 sek.	13	11	0	3
LMN	3 min. 21 sek.	22	6	0	4
ULA	3 min. 23 sek.	9	3	0	2

Figur 39 (figur 22): Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i spontan fortelling.

Når det gjelder avbildende tegn har ES 15 tilfeller, LMN 25 tilfeller og ULA 10 tilfeller (se figur 40). Skillet mellom kvinnenens språkbruk er ikke like stort her som i konstruert handling, men vi ser at ULA har færrest tilfeller, og LMN har flest tilfeller også her.

Person	Tid	Avbildende tegn
ES	3 min. 5 sek.	15
LMN	3 min. 21 sek.	25
ULA	3 min. 23 sek.	10

Figur 40 (figur 12): Individuell fordeling av avbildende tegn i spontan fortelling.

5.4.2 Planlagt fortelling

I datamateriale 2 er det seks mannlige deltakere som forteller vitser. Den sammenlagte lengden på disse er 9 minutter og 41 sekunder. Vitsene har varierende lengde på 32 sekunder til 3 minutter, noe som vanskeliggjør det å sammenligne bruken av avbildende tegn og konstruert handling.

Vi ser noen individuelle variasjoner mellom deltakerne når det gjelder bruken av konstruert handling (se figur 41). Deltaker SM er den som klart skiller seg ut med flest tilfeller av konstruert handling. Vi fant 21 tilfeller av hel og 2 av redusert, hvorav 15 av tilfellene er med konstruert dialog. IK skiller seg ut ved at hele 6 av hans 8 tilfeller av konstruert handling er med dialog.

Person	Tid	Hel konstruert handling	Redusert konstruert handling	Subtil konstruert handling	Konstruert dialog
SM	2 min. 18 sek.	21	2	0	15
KH	32 sek + 1 min. 14 sek	2 + 4	2 + 3	0	0
LJ	38 sek.	2	2	0	2
KOK	33 sek.	2	0	0	0
IK	2 min. 8 sek.	6	2	0	6
HG	3 min. 7 sek	2	4	0	0

Figur 41 (figur 21): Individuell fordeling av konstruert handling og konstruert dialog i planlagt fortelling.

Når det kommer til bruk av avbildende tegn i datamateriale 2 kan vi også her se noen variasjoner mellom deltakerne (se figur 42). I KH sine to videoklipp finner vi 17 tilfeller av

avbildende tegn, dette er det videoklippet med flest tilfeller, men det er ikke det lengste. Videre kan vi se at HG, som har det lengste videoklippet, bare har tre færre tilfeller. De deltakerne med færrest avbildende tegn, har også kortest lengde på videoklippene deres. Om deres tekster hadde hatt lengre varighet, kunne vi sett helt andre resultater. Vi ser derfor ingen klare sammenhenger mellom antall tilfeller og lengde på videoklippene.

Person	Tid	Avbildende tegn
SM	2 min. 18 sek.	15
KH	32 sek + 1 min. 14 sek	4 + 13
LJ	38 sek.	1
KOK	33 sek.	5
IK	2 min. 8 sek.	10
HG	3 min. 7 sek	14

Figur 42 (figur 11): Individuell fordeling av avbildende tegn i planlagt fortelling.

5.4.3 Individuelle variasjoner

Blant deltakerne i vår studie ser vi variasjoner i bruken av avbildende tegn og konstruert handling både når vi ser på de to situasjonene hver for seg, men også som en helhet. De individuelle forskjellene vi har funnet mellom deltakerne kan ses i sammenheng med idiolekter, altså individenes måte å kommunisere på (Wardhaug, 2010, s.4). Vi kan også se det i sammenheng med det Wolfram (1991, s.23, gjengitt i Lucas, m.fl., 2001, s. 62-63) sier, at måten man kommuniserer på kan påvirkes av ytre begrensninger, som handler om hvilke kjennetegn personen har og hvordan disse kjennetegnene henger sammen med det lingvistiske miljøet. Individuelle variasjoner kan koples til sosiolingvistiske variasjoner som sosial klasse, alder, kjønn, etnisitet og hvilken situasjon eller kontekst kommunikasjonen foregår i (Lucas, m.fl., 2001, s.62). Ettersom kjønn er en av de sosiolingvistiske variasjonene kan det nevnes at i datamateriale 1 er det kun kvinner og i datamateriale 2 kun menn. Denne studien er likevel for liten til å kunne konkludere med om dette er en avgjørende faktor eller ikke.

Som Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 562 & 557-558) sier, kan forskjellene i bruk av avbildende tegn, konstruert handling samt individuelle variasjoner i datamateriale 1 og 2 forklares med at språkbruk varierer systematisk ut i fra hvilken situasjon man er i. I tillegg kan det forklares med at mennesker har individuelle måter å bruke fonologiske, leksikalske og syntaktiske varianter i ulike situasjoner. De sier også at en fortelling med eksakt samme budskap kan bli fortalt på helt forskjellige måter i to ulike situasjoner foran to ulike

forsamlinger. Dette viser at situasjon samt individuelle variasjoner kan være en faktor som er med på å påvirke hvordan man kommuniserer.

Hvilken situasjon man er i vil kunne være med å påvirke språket. Som Svennevig (2009, s.261) sier er “scenen” for språkbruken et grunnlag for å skille mellom en formell og en uformell stil. I vårt datamateriale er den ene situasjonen en samtale mellom tre personer og i den andre forteller de vitser foran et publikum. Den sistnevnte vil anses å være mer formell enn den første. Man vil i alle situasjoner gjøre tilpasninger i språkbruken. Dette ser vi også blir tatt opp i tidligere forskning (Ferrara, 2012, s.144; Johnston, 2012, s.170-171; Morford & Macfarlane, 2003, s.217 & 220; Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 557-558).

Når vi nå har sett på individuelle variasjoner er det noen faktorer vi må ta i betraktning som kan ha vært med på å påvirke funnene. For eksempel er det ingen av deltakerne som forteller det samme. Dette gjør at vi ikke kan se hvilke løsninger de forskjellige ville valgt om de fortalte samme fortelling. I datamateriale 2 ser vi en deltaker som skiller seg ut og bruker mer konstruert handling enn resten av deltakerne. Dette kan ha noe med hvordan personen naturlig kommuniserer, men også innholdet i fortellingen. Hvis deltakerne i vårt datamateriale hadde fortalt den samme fortellingen, hadde vi hatt et bedre sammenligningsgrunnlag for individuelle variasjoner, og det er nærliggende å tro at resultatet ville vært annerledes..

6 Avslutning

I denne studien har vi tatt for oss avbildende tegn og konstruert handling i planlagt og spontan fortelling. Vi har fokusert på antall tilfeller av dette, og deretter sett på forskjeller og likheter mellom vår studie og tidligere forskning. Som tidligere nevnt er vår problemstilling følgende: *“Hvor ofte og hvordan brukes avbildende tegn og konstruert handling i spontan fortelling sammenlignet med “planlagt” fortelling?”*.

I vårt datamateriale har vi funnet flere tilfeller av konstruert handling i spontan fortelling enn i planlagt. Vi har sett på våre funn i sammenheng med tidligere forskning der de ser på bruken av konstruert handling i en formell og en uformell situasjon. Quinto-Pozos og Mehta (2010, s. 571) sine funn viste at det var flere tilfeller i en uformell situasjon enn formell, hvilket samsvarer med våre funn. I forkant hadde vi en hypotese om at antallet konstruert handling ville være høyere i planlagt fortelling enn i spontan. Dette på grunn av muligheten til å planlegge hvilke strategier en ønsker å ta i bruk på forhånd i forbindelse med planlagte tekster. Det er flere studier som bekrefter vår hypotese, blant annet Johnston sin studie fra

2012 (Johnston, 2012, s. 170-171) og Zimmer sin studie fra 1989 (gjengitt i Quinto-Pozos & Mehta, 2010, s. 563) viser at de fant en høyere andel gester og overdrevne kroppsbevegelser i formelle tekster enn i mindre formelle/uformelle tekster. Dette anser vi for å tilsvare konstruert handling

Avbildende tegn er ifølge Ferrara (2012, s. 144) mer utbredt i fortelling enn i andre sjangere. Dette samsvarer med våre funn der det er flere tilfeller av avbildende tegn i de planlagte vitsene enn i den spontane samtalen. I samtalen er det annotert 50 tilfeller, og i de planlagte fortellingene er det annotert 62 tilfeller av avbildende tegn. Morford og Macfarlane (2003, s.217 & 220) konkluderer noe annerledes i sin studie der de finner flest tilfeller i tilfeldige fortellinger. For å kunne komme med en klar konklusjon om hvordan bruken av avbildende tegn er i ulike situasjoner vil det være nødvendig å gjennomføre mer forskning. Vi kan allikevel se noen tendenser som gir inntrykk av at det er høyest forekomst i planlagt fortelling.

Med hensyn til konstruert dialog fant vi også her flest tilfeller i planlagt fortelling. Totalt fant vi 32 tilfeller, derav 9 i spontan og 23 i planlagt fortelling. Vi ser dermed enda en tendens til at rolleovertakelser er mer utbredt i planlagte tekster. Faktorer som kan ha innvirkninger er individuelle språk- og sociolingvistiske variasjoner (Lucas, m.fl. 2001, s. 62) i tillegg kan det å gjenfortelle dialog være mer vanlig i vitser enn ved gjengivelse av historier.

I tillegg til å se på hvordan avbildende tegn og konstruert handling blir brukt i forskjellige situasjoner, har vi sett på individuelle variasjoner. Vi så at det var behov for å ta opp dette da vi i våre funn så at det var en del forskjeller mellom deltakerne. Som vi har gjort rede for tidligere, er det flere faktorer som kan være med på å påvirke hvordan mennesker bruker språket. Blant annet sociolingvistiske variasjoner (Lucas, m.fl. 2001, s. 62) som; sosial klasse, alder, kjønn, etnisitet og hvilken situasjon man er i. Andre faktorer er idiolekter (Wardhaug, 2010, s. 4), ytre begrensninger, og språkmiljøet man har vært i, for eksempel ved døveskolen (Lucas, m.fl., 2001, s. 95).

I sammenligningen av deltakernes språkbruk med fokus på individuelle variasjoner, har vi tatt i betraktning det faktum at deltakerne i vår studie ikke forteller den samme vitsen eller fortellingen. Hadde dette vært tilfellet, ville vi hatt et bedre grunnlag for å se hvordan de individuelle variasjonene påvirker fortellingen.

I datamateriale 1 er det tre kvinner. Vi har annotert omtrent samme mengde videomateriale fra hver av dem. Datamateriale 2 har seks mannlige deltakere der mengde videomateriale per deltaker varierer. Vi kunne ikke se noe fast mønster mellom bruken av avbildende tegn,

konstruert handling og tid. Eksempelvis i datamateriale 2, var ikke deltakeren med den lengste vitsen den som hadde høyest antall tilfeller.

Til videre forskning hadde det vært interessant å ha et større datamateriale å basere funnene på, samt større variasjon i alder hos deltakerne. Da kan man videre se om, og eventuelt hvordan bruken av avbildende tegn og konstruert handling varierer mellom aldersgruppene. I tillegg kunne vi ha tenkt oss og gjennomført en liknende studie der man har samme antall deltakere i de to ulike situasjonene. Generelt kunne vi tenkt oss mer forskning knyttet til fortellersjangeren på norsk tegnspråk.

Litteraturliste

Bø, V. & Ferrara, L. (2015). POO1.mp4. *A pilot corpus of Norwegian Sign Language* [Video dataset]. NTNU: Trondheim.

Bø, V., Ferrara, L., & Halvorsen, R. P. (2018). Språkøkologi: Språk og språking i økologiske termer. I H. Haualand, A.-L. Nilsson, & E. Raanes (Red.), *Talking: Språkarbeid og profesjonsutøvelse* (61-75). Oslo: Gyldendal.

Cormier, K., Smith, S., & Sevcikova-Sehyr, Z. (2015). Rethinking constructed action. *Sign language & Linguistics* 18(2), 167-138.

Crasborn, O., Sloetjes, H. (2008). Enhanced ELAN functionality for sign language corpora. In: Proceedings of LREC 2008, Sixth International Conference on Language Resources and Evaluation. <https://tla.mpi.nl/tools/tla-tools/elan/> Max Planck Institute for Psycholinguistics, The Language Archive, Nijmegen, The Netherlands

Dalland, O. (2015). *Metode og oppgaveskriving* (5. utgave). Oslo: Gyldendal.

Dingemanse, M. (2015). Ideophones and reduplication: Depiction, description, and the interpretation of repeated talk in discourse. *Studies in Language*, 39(4), s. 946-970. Doi: 10.1075/sl.39.4.05din.

Ferrara, L. (2012). *The grammar of depiction: Exploring gesture and language in Australian Sign Language (Auslan)*. (Doktorgradsavhandling). Macquarie University: Sydney.

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). HG_LitairerWCKø_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). IR_FeilReiseTilStavanger_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). KH_HerrerDamer. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). KH_MisteGebissKråkeTa_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). KOK_MusIBilen_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). LJ_Jordmor_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Ferrara, L., Nilsson, A-L. & Raanes, E. (2014). SM_HÅKjøpeBrennevin_2014. *Vits på norsk tegnspråk* [Video dataset]. NTNU: Trondheim

Halvorsen, R. P. (2018, 22. april). *Konstruert handling i norsk tegnspråk - En form for avbildende tegn*. Hentet fra: https://snl.no/Konstruert_handling_i_norsk_tegnspr%C3%A5k_-_En_form_for_avbildende_tegn

Hodge, Gabrielle. (2014). Patterns from a signed language corpus: Clause-like units in Auslan (Australian Sign language) (pp. 41 – 54). (Ph.D. dissertation), Macquarie University, Sydney.

Johnston, T. (2012). Lexical Frequency in Sign Language. *Journal of Deaf Studies and Deaf Education*, 17(2), 163-193.

Johnston, T., & Schembri, A. (2007). *Australian Sign Language: An introduction to sign language linguistics*. Cambridge: Cambridge University Press.

Liddell, S. K. (2003). *Grammar, Gesture, and Meaning in American Sign Language*. Cambridge: Cambridge University Press.

Lindahl, C. (2015). *Tecken av betydelse: En studie om dialog i ett multimodalt, teckenspråkigt tvåspråkigt NO-klassrum*. (Doktoravhandling) Stockholms universitet.

Lucas, C., Bailey, R., Valli, C., Rose, M., & Wulf, A. (2001). Sociolinguistic variation. I C. Lucas (red.), *Sociolinguistic variation* (s. 61-111). Cambridge: Cambridge University Press.

Metzger, M. (1995). Constructed Dialogue and Constructed Action in American Sign Language. I C. Lucas (red.), *Sociolinguistics in Deaf Communities* (s. 255-271). Washington D.C.: Gallaudet University Press.

Morford, J. P., & MacFarlane, J. (2003). *Frequency Characteristics of American Sign Language*. *Sign Language Studies*, 3(2), 213-25.

Selvik, K.-A. (2009). *At skabe kommunikation med personer med medfødt døvblindhed* (pp. 4-23). Herlev: Videnscenter for Døvblindfødte.

Simper-Allen, P. (2016). "*Cut and break*"- beskrivningar i svenskt teckenspråk: barns och vuxnas avbildande verbkonstruktioner (Doktorgradsavhandling). Stockholm: Stockholms Universitet.

Svennevig, J. (2009). *Språklig samhandling: innføring i kommunikasjonsteori og diskursanalyse*. Oslo: Landslaget for norskundervisning Cappelen akademisk forlag.

Tannen, D. (1989). *Talking voices: Repetition, dialogue, and imagery in conversational discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.

Quinto-Pozos, D., & Mehta, S. (2010). Register variation in mimetic gestural complements to signed language. *Journal of Pragmatics*, 42(3), 557-584.

Wardhaugh, R. (2010). *An introduction to sociolinguistics*. Chichester: Wiley-Blackwell.

